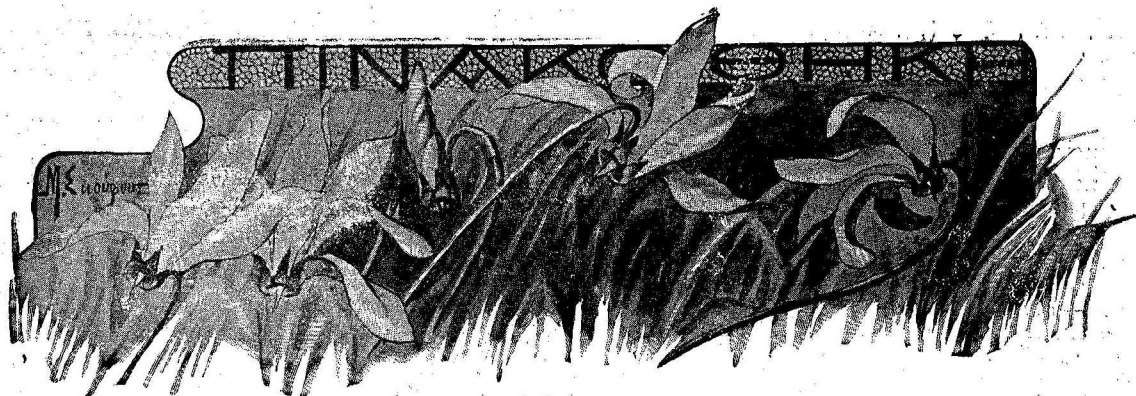

ΤΟ ΔΙΚΤΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ

ΠΕΡΝΑΜΕ τὸν καφὲ στὴν ταρα-
τσά, κάτω ἀπὸ τὴ σκιά τῆς
κληματαριᾶς, σὰν ἔρριξα στὴ
μέση τὴν ιδέα ν' ἀναβοῦμε στὴ
Δίχτη καὶ νὰ δοῦμε κι' ἐμεῖς τὸ
θαυμάσιο σπῆλαιο ποῦ κρυβότανε
στὰ σπλάγχχνα τῆς. Τί; δὲ θάτα-
νε ἀμαρτία νὰ φύγωμε χωρὶς νὰ
ἐπισκεφθοῦμε αὐτὸ τὸ ἀσύγκριτο
— καθὼς ἄκουσα — τὸ παλάτι
ποῦ χτίζετε χιλιάδες χρόνια τώ-
ρα; — Καὶ πότε πλεῖα θὰ ξα-

ναρχόμαστε στὸ Λασσήθι;

Ἀπὸ τὴ στιγμή ποῦ ἀποφασίστηκε νὰ πᾶμε
στὸ πανηγύρι τοῦ "Αἰ-Γιαννίου, μοῦ καρφώθηκε
ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ — Νὰ κατεβῶ στὸ Δικταῖο
Ἄντρο. — Δὲν τολμοῦσα ὅμως νὰ τὸ προτείνω
γιατί ἤξερα πῶς τὸ μέρος ἦτανε κακόβολο καὶ
πειὸ πολὺ ἀκόμη γνώριζα τῆς μητέρας μου τῆς
παραξενιῆς. Νὰ μάθῃ πῶς ἐτρέχαμε καὶ στὸν
ἐλάχιστο κίνδυνο καὶ νὰ μᾶς ἀφήσῃ; Ὁ Θεὸς
νὰ μὴν τὸ κάμῃ!

"Ἀφῆνα λοιπὸν καὶ περνοῦσανε ἡ μέρες, κι'
ἔβλεπα ἀπελπισμένη νὰ κοντοσιμῶνῃ ἐκείνη ποῦ
θ' ἄφηνε ἀπραγματοποιήτο τ' ὄνειρό μου — καὶ
δὲν τολμοῦσα νὰ μιλήσω — ἤξερα ἀπὸ πρῶτῃ-
τερα τὴν ἀπάντησι. — Σὰν εἶδα ὅμως πῶς θὰ
φεύγαμε τὴν ἄλλῃ μέρα πρωτὶ-πρωτὶ — σὰν ἔφτα-
σε καὶ ἡ ὑστερνὴ ὥρα ποῦ μ' ἀπόμεινε — δὲ βά-
σταξα κι' ὠμολόγησα τὴ μεγάλη μου ἐπιθυ-
μία.

Ὁ Δεσπότης στ' ἄκουσμα αὐτὸ στράφηκε
καὶ μὲ κύτταξε μ' ἀπορία καὶ χαμογέλασε
παράξενα — τ' ἀδέρφια μου χοροπηδήσανε ἐν-
θουσιασμένα — κι' ἡ μητέρα μου ξαφνικὰ συλ-
ληφθεῖσα ἔβλεπε πότε τὸ Δεσπότη καὶ πότε
μᾶς — νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ λυπότανε, νὰ μᾶς ἀφή-
σῃ δίσταζε — καὶ γύρευε συμβουλὴ ἀπὸ τὸν
ἅγιό Ἐπίσκοπο, τί νὰ κάμῃ.

Ἐγὼ μόλις τὸ ξεστομίσα σηκώθηκα κι' ἔκα-
να τάχατες πῶς ἐτοιμαζόμουνα — γιὰ νὰ μὴ
δώσω καιρὸ σὲ καμμιά ἄρνησι — μὰ καὶ μὲ κά-
ποια ὑποκριτικὴ ὑποταγὴ στὰ βλέμματα ποῦ-
χα στυλωμένα στὴ μορφή τῆς.

«Ἄς εἶναι, ἄς πᾶνε» — εἶπε ὁ ἄνθρωπος τοῦ
Θεοῦ καὶ μοῦ φάνηκε ἐκείνη τὴ στιγμή σὰν
ἄγγελος οὐρανοκατέβατος — «δὲν εἶνε κανένας
κίνδυνος, παιδί μου — θὰ κουραστοῦνε μόνο»,
Καὶ πάλι χαμογέλασε διαβολεμμένα — Θεέ μου
συγχώρεσέ μου το.

Ἦτανε βασιλέμματα τοῦ ἡλίου σὰν ἐξεκι-
νήσαμε· λίγο ἀργὰ ἀλήθεια — μὰ καὶ πειὸ ἡ-
ρίς ἔκανε ζέστη — Αὐγουστος μῆνας ποῦτ'ονε —
ἡ τὸ σωστὸ — τὴν ὥρα κείνη τὸ συλλογίστηκε
— στὸ γυρισμὸ θάχαμε τὸ φεγγάρι κι' ἔτσι δὲ
μᾶς ἐνοιαζε — δὲν ἦτανε δὰ καὶ ἀλάργα — εἴ-
κοσι λεπτὰ ἕως νὰ φθάσωμε στὸ σπῆλαιο.

Ἀγοράσαμε κερὶά γιὰ νὰ φέγγουμε κεὶ κάτω —
κι' ἀρχινήσαμε τραγουδῶντας ν' ἀνιβαίνουμε
τὸν ἀνήφορο. — Ἀνήφορο ἐλαφρό, ἄκοπο, ἀνα-
παυτικό.

Μπροστὰ τρέχανε τὰ παιδιὰ μ' ἓνα χωρι-
κὸ πούξερε κι' αὐτὸς τὰ κατατόπια — καὶ πί-
σω ἐρχόμαστε οἱ μεγάλοι. — Ἐγὼ, ἡ θεία μου
— ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ «εἰς τοῦ ὁποίου τὴν
μνήμην ἔσαι θὰ παρέμεινε ζωσα καὶ ἀναλλοί-
ωτος ἡ ὥρα ἐντύπωσις τῆς ἐκδρομῆς ἐκείνης.

Ἕνας δικηγόρος ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν ποῦ ἀπήγ-
γελλε στὰ καλὰ καθοῦμενα στίχους τοῦ Λα-
μαρτίνου — ἓνας φωτογράφος ἐρασιτέχνης ποῦ
πῆρε τὴ μηχανὴ χωρὶς πλάκες ἀπὸ τὴ βία του,
κι' ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν ἐννοοῦσε νὰ τὴν ἀφήσῃ
παρὰ τὴν ἐσκήκανε παντοῦ καὶ πάντοτε — κι' ὁ
ὁδηγός, παληκάρι καλοκαμωμένο κι' ὠμορφο μὲ
τὸ μάτσο τὰ κερὶά στὸ χέρι σὰν νὰ πῆγαινε
σὲ κανένα προσκύνημα.

Κι' ἦτανε χαρὰ Θεοῦ νὰ βλέπῃ κανένας ἀπὸ
ἐκεῖ πάνω τὸν ἀπέραντο κάμπο ποῦ ἀπλωνότα-
νε ἀτέλειωτος — μὲ τὰ κανονικὰ του αὐλάκια
— σὰ σχέδιο κάποιας πόλης. — Κι, ἀπέναντι

τὰ βουνὰ καταπράσινα — μὲ τὰ μικρὰ χωρι-
ουδάκια χτισμένα στὰ πόδια τους — κατάσπρα
σημεῖα ποῦ καὶ ποῦ στὴν ἔμορφη μονοτονία τοῦ
πράσινου.

Εἶχε ἀρχίσει νὰ κατεβαίνει ἡ μεγάλη σι-
ωπὴ τῆς Νύχτας, κι' ἀπὸ μακριὰ ἀκούαμε
τὰ κουνούρια τῶν βοσκῶν ποῦ γυρίζανε μὲ τὰ
ζα — συνοδευμένα μὲ τοὺς ὑστερνοὺς ἤχους τῆς
φλογέρας. — Τὸ θυμὰρι μύριζε πειρὸ μεθυστικὰ
τὴν ὥρα κείνη μαζί μὲ τίς ἄλλαις μυρωδιὰς τῶ
λουλουδιῶν τοῦ βουνοῦ. Κι' ὁ ἥλιος κρυμμένος
πλεῖα πίσω ἀπὸ τὸ ψηλὸ καμπαναριὸ τῆς Κρουσ-
ταλλένιας φαινότανε σὰν πυρκαϊὰ ποῦ ἔβγαζε
τῆς τελευταῖες φλόγες τῆς.

Μιά γαλήνη ἦτανε χυμένη στὴν ψυχὴ μου
κι' ἤμουνα εὐτυχισμένη τὴν ὥρα αὐτὴ δίχως
νὰ ξέρω γιατί. Ὅλα μοῦ φαινότανε ἔμορφα
ἁρμονικὰ καὶ σ' ὅλα διέκρινα τὴ χαρὰ τῆς
ζωῆς.

Ἀξάφνα κεῖ ποῦ ἀφρημένη ἀνέβαινα ἀργά-
ἀργά, ἄκουσα τὴ φωνὴ τοῦ ὁδηγοῦ νὰ μοῦ
λέη πῶς φθάσαμε.

Ἐξύπνησα καὶ ἔτρεξα ἀνυπόμονη καὶ χαρού-
μενη νὰ κατεβῶ ἐγὼ πρώτη ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Μόλις ὅμως ἀντίκρισα τὸ μέρος ἀπ' ὅπου
ἔπρεπε νὰ κατεβῶ ἔφριξα. Φανταστῆτε ἀπά-
νω στὸ βουνὸ ἓνα μικρὸ ἐπίπεδο — καὶ στὴ μέση
ἓνα πηγάδι ὀλοσκότεινο, βαθύ — σωστὴ κό-
λασι — Ὅπισθοχώρησα τρομαγμένη χωρὶς νὰ
τολμῶ οὔτε νὰ σκύψω στὴν ἄβυσσο αὐτὴ.

Τότε μόνο θυμῆθηκα τὸ παράξενο χαμόγελο
τοῦ Δεσπότη. Εἶχε μαντεύσει ποῦ θὰ κατέληγε
ὁ ἐνθουσιασμός μου.

Ὁ ὁδηγὸς ἐστέκετο παράμερα χωρὶς νὰ μ'
ἐνθαρρύνῃ — εὐθὺς φθάσανε κι' οἱ ἄλλοι, κι'
εἶδα στὴ μορφὴ τους νὰ ζωγραφίζεται ἡ ἰδίᾳ
ἀγωνία — ἡ θεία μου μάλιστα ὠχρίασε φοβερὰ
κι' ἔκλεισε τὰ μάτια τῆς νὰ μὴ βλέπῃ.

Ὅταν, ἀπὸ τὰ βᾶθῃ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἤκου-
σα ἀνάρια ἀνάρια τ' ὄνομά μου. Τὰ παιδιὰ, ὡς
ὅλα ριψοκίνδυνα, εἶχανε κατεβῇ πρὶν ἐμεῖς φθά-
σουμε — καὶ τώρα μὲ προσκαλοῦσαν νὰ πάω
κοντὰ τους.

Τὸ ἀπίστευτο ἦτανε πῶς γελοῦσανε κι' ἤ-
κουα τὴν φωνὴ τους εὐθυμῇ νὰ μοῦ ἐξυμνῇ τὴν
ἐμορφάδα τοῦ σπηλαίου.

Τί νὰ κάμω; Νὰ κατεβῶ; μὰ μοῦ φαινό-
τανε σὰν αὐτοκτονία καὶ φρικώδης μάλιστα αὐ-
τοκτονία — νὰ μὴ κατεβῶ; μὰ καὶ τὰ παιδιὰ;
ἀν ἐπαθένανε τίποτε χωρὶς ἐμένα; — Ὅχι ἔ-
πρεπε ν' ἀποφασίσω κι' ὁ Θεὸς μαζί μας. Ἐ-
καμα τὸ σταυρὸ μου καὶ τὸ πρῶτο βῆμα πρὸς
τὴν ἄβυσσο. — Λίγα βήματα πρωτοκατάβαινε
ὁ καλὸς διδάσκαλος καὶ μὲ κρατοῦσε ἀπὸ τὸ
χέρι μὴ παραπατήσω — δηλ. μὴ παραπατήσω
καὶ δὲ βρεθῇ οὔτε τὸ κοκκαλάκι μου, οὔτε τὸ
δικό του.

Κανένα στήριγμα δὲν ὑπάρχει· εἶσαι ὑπο-

ποχρεωμένος νὰ κατεβαίνης τὴν κατηφορικὴ εἴ-
σοδο ποῦ ἐχάραξε ποῖος ξέρει ἀπὸ πότε ἡ φύ-
σις χωρὶς νὰ ἐγγίξης πουθενά.

Εὐτυχῶς ποῦ τὸ χῶμα εἶνε μαλακὸ ἀπὸ τὴν
ὕγρασία καὶ καρφώνει κανεὶς λίγο ἔτσι δὲν ὑπάρ-
χει φόβος νὰ γλυστρήσῃ — μάλιστα ἀν φορῇ
τακούνια θάνατι ἀκόμη πειρὸ καλὰ — δυστυχῶς
φοροῦσα στιθανάκια κρητικὰ, ὡς ὅλοι μᾶς, κι'
ἔτσι ἦτανε δύσκολος ἀκόμη πειρὸ πολὺ ἡ κατὰ-
βασις. Πέτρα δὲ συναντᾷς, χῶμα κατάρμαυρο
ἀπαλὸ — ὄχι λασπωμένο.

Μεγάλῃ ψύχρᾳ ἐβγαίνει ἀπὸ τὰ βᾶθῃ τοῦ
σπηλαίου κι' ἐνοιωθὰ τὰ γόνατά μου νὰ κλονί-
ζονται παράξενα ὅσο προχωροῦσα πρὸς τὰ κά-
τω. Τὰ φορέματά μου ἦτανε ὑγρά κι' ὁ ἀέρας
ποῦ ἀνέπνεα ἦτανε παγωμένος.

Δέκα ἀτέλειωτα λεπτὰ διήρκεσε αὐτὸ τὸ
μαρτύριο — ἡ καρδιά μου χτυποῦσε δυνατὰ —
κι' ἱλιγγος μὲ ἐκυρίευε μόλις τολμοῦσα νὰ στρα-
φῶ ἢ ἀπάνω ἢ κάτω.

Ἐπὶ τέλους ἐπάτησα σὲ στερεὰ γῆ — μιὰ
μεγάλῃ πέτρα τοποθετημένη μπροστὰ στὴ δεύ-
τερῃ εἴσοδο ξεκουράζει κι' ἐνθαρρύνῃ τὸν ἄφο-
βο ἐπισκέπτη.

Ἀνάψαμε τὰ κεριὰ μᾶς καὶ προχωρήσαμε
λίγα βήματα. Εὐθὺς κατόπιν μᾶς ἤρθανε κι'
οἱ ἄλλοι — μόνῃ ἡ θεία μου δὲν μπόρεσε νὰ
κυριαρχήσῃ τοῦ φόβου τῆς κι' ἔμεινε ἀπάνω.

Καὶ εἶδα τότε θέαμα ὑπερκόσμιο καὶ μεγα-
λόπρεπο. — Εἶδα τὴ Μεγάλῃ Ἑργασία τοῦ
Χρόνου!

Ἔως τὴν ἡμέρα ἐκείνη εἶχα γνωρίσει τὸ
Χρόνο ὡς τὸ μεγάλο Καταστροφία ποῦ συνεπέρ-
νει στὸ ρεῦμα του τὸ ἀκούραστο κόσμους ὀλό-
κληρους — ποῦ τίποτε δὲν τ' ἀντιστέκεται —
ποῦναι Κυρίαρχος πανίσχυρος καὶ στὴ δύναμὶ
του τὴν ἀκαταμάχητῃ γονατίζουν κι' ἐξαφα-
νίζονται ὅλα ἐδῶ στὸ βασίλειο τῆς ζωῆς.

Σταλακτῖτες! σταλακτῖτες θεώρατοι πανύ-
ψηλοι, — πέτρα ποῦ μόνο ὁ Χρόνος μπορεῖ νὰ
κατασκευάσῃ — ἀποτελοῦνε τὴν πειρὸ παράξενη
κι' ἀσύλληπτη καλλιτεχνία!

Κι' εἶδανε τὰ σαστισμένα μάτια μου ἔμορ-
φιές ποῦ δὲν τίς ἔχει κανένα γήινο μνημεῖο τῆς
Τέχνης.

Τίνος γλύπτου ἡ σμίλη ἐλάξευσε τόσο ὑπομο-
νητικὰ τὰ περίτεχνα αὐτὰ δαντελωτὰ κοσμή-
ματα; Ποιὸ χέρι σιδεροδύναμο ἐθεμέλιωσε τὸν
περίλαμπρο αὐτὸ Ναό, στὰ σπλάγγνα ἐνὸς
βουνοῦ, γιὰ νὰ δοξάζεται ἐκεῖ μέσα αἰώνια το
Πνεῦμα τοῦ Καιροῦ!

Ποιὸ οὐράνιο φῶς ἐφώτισε τ' ἀνήλιαστα αὐ-
τὰ βᾶθῃ κι' ἐβαλθῆκανε τὸσο συμμετρικὰ οἱ
πέτρινοι ἐκεῖνοι Κολοσσοί!

Ἀθύρματα ἀνάξια λόγου τὰ ἐφήμερα ἔργα
τῶν ἀνθρώπων, ὑπόκεινται σὶ χίλιες κατα-
στροφές καὶ δὲν ἀπομένει τίποτε ἄλλο σὲ λίγο
ἀπὸ τὴν πρώτη αἵγλη τους καὶ λάμψι, παρὰ

ἄμορφοι σωροὶ — ἀμφίβολες ἐμμορφιές. Ἐρείπια δοξάζουν τὸν Καλλιτέχνη κι' ἀκρωτηριασμένα κορμιὰ δείχνουν τὴν τελειότητα τῆς ἀνθρώπινης καλλονῆς.

Ἐκεῖ — ἐκεῖ κάτω ἐγνώρισα τὴν Ἀθηνασία, τὴν αἰωνιότητα, τὸ Μεγαλεῖον τοῦ Χρόνου, τὴν ἀδιακοπὴ ἐργασίας του — ποῦ τίποτε δὲ μπορεῖ ν' ἀλλοιώσῃ. — Ἐργασία χιλιάδων ἐτῶν ἀθάνατου Τεχνίτη.

Μόνο ἐκεῖ τίποτε δὲν ἐπιδρά. Ἀκούραστος κι' ἀνενόχλητος ὁ Καιρὸς κρατεῖ τὸ θαυματουργὸ ἐργαλεῖο του.

Μιά μικρὴ κι' ἀσήμαντη σταλίτσα νερὸ ποῦ μὲ ἦχο ἐναρμόνιο κι' ἰσόχρονο πέφτει στοὺς λάκκους, γιὰ νὰ προστεθοῦν ὕστερα ἀπὸ ἀμέτρητα χρόνια κκινούργια στολίδια στὸ ἀθώρητο Παλάτι.

Καὶ ἀνεγείρει, καὶ λαξεύει, καὶ δημιουργεῖ. Καὶ θὰ δουλεύῃ ἔτσι ἀδιάκοπα μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου.

Ὅταν ἀνεβήκαμε ἀπάνω — ἡ νύχτα εἶχε ἀπλωθεῖ σ' ὅλη τὴ Φύσι καὶ τὸ φεγγάρι σὰν πύρινη σφαῖρα ἀνέβαινε ἀργὰ — ἀργὰ τὸν οὐράνιο θόλο.

Ἡ θεία μου, φαίνεται, βαρέθηκε νὰ περιμένῃ κι' εἶχε φύγει.

Ἐρχόμουνά πίσω ἀπὸ τοὺς ἄλλους συλλογισμένῃ. Μιά ἀνεξήγητη λύπη μ' ἀγκάλιαζε κι' ἡ γύρω μου νεκρική σιγὴ μ' ἔκανε νὰ σκέπτομαι πολὺ πένθιμα.

Στὴ ψυχὴ μου ἐπλανᾶτο μιὰ Νοσταλγία — ἡ νοσταλγία τοῦ Θανάτου. Ἐπόθησα τὴν αἰωνιότητα τοῦ τάφου εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἐφημέρου καὶ ἀσκόπου ζωῆς μου.

Κάτω ὁ κάμπος ἀπλώνετο σὰν μαρμαρωμένη θάλασσα ποῦ τὴ νέκρωσε κάποια θεϊκὴ κατάρρα — καὶ τὰ γεράνια τῶν κήπων μὲ τὰ ξύλα τους, καὶ μερικὰ ξεραμένα δέντρα ποῦ καμμιὰ ἄνοιξι δὲ θὰ στόλιζε πειά, μοῦ φανήκανε σὰν κατάρτια καραβιῶν ποῦ βρεθήκανε στὸ πέλαγος τῆ στιγμῇ τῆς Μεγάλης Καταστροφῆς.

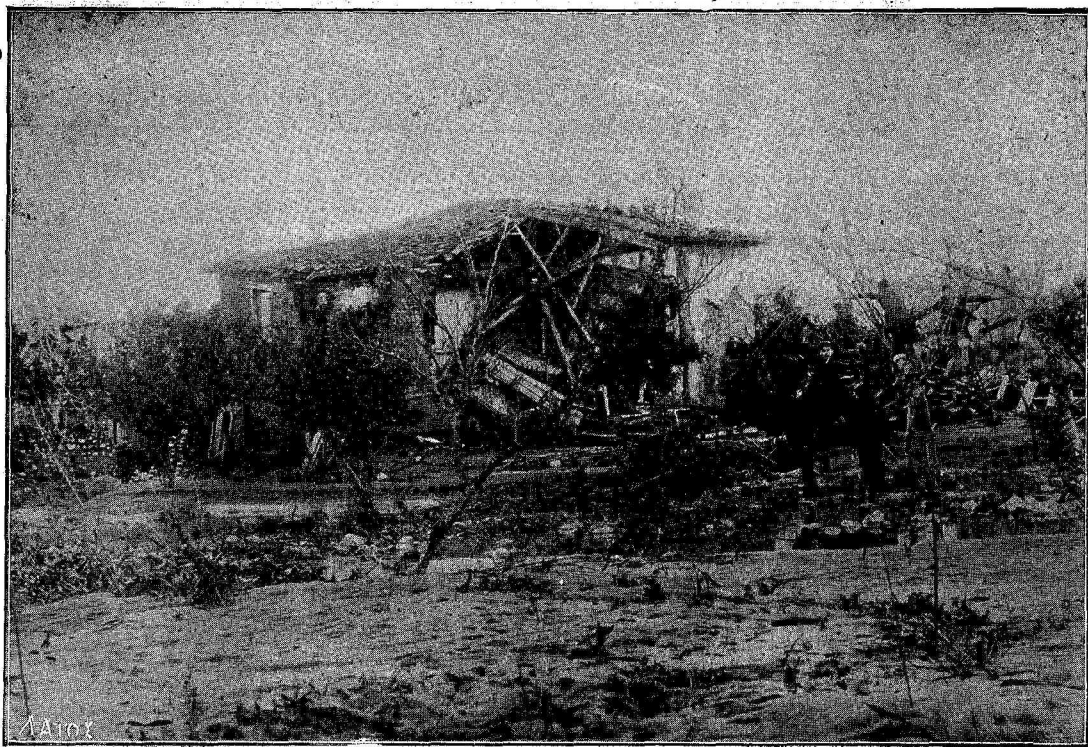
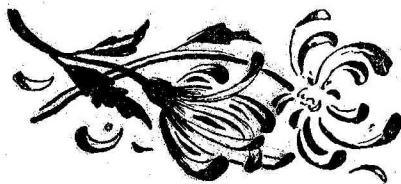
Κανένας ἦχος δὲν ἤκούετο στὴν ἥσυχη Νύχτα παρὰ τὸ ἀργὸ λάλημα τοῦ κούκου.

Μιά νυχτερίδα ἐπέρασε δίπλα μου καὶ τὰ μαῦρα φτερά της ἀγγίζανε τὸ πρόσωπό μου — Ἀνατρίχιασα.

Οἱ ἄλλοι εἶχανε προχωρήσει κι' ἡ καμπὴ τοῦ βουνοῦ τοὺς εἶχε κρύψει ἀπὸ τὰ μάτια μου.

Τρελλὴ ἀπὸ τὸ φόβο τοὺς φώναξα νὰ μὲ περιμένουν κι' ἔτρεξα σιμὰ τους σὰν νὰ μὲ κυνηγούσανε φαντάσματα.

LALO DE CASTRO

Πλημμύρα Σελινόωντος